

Diệp Thanh Nguyên

SNMP

Toàn tập

version 0.9
04/2010

Lời nói đầu

Tài liệu này trình bày gần như hoàn chỉnh các vấn đề về giao thức SNMP (Simple Network Management Protocol), từ nền tảng hoạt động của giao thức, ứng dụng vào việc quản lý các thiết bị trong mạng, tìm hiểu một số công cụ SNMP, đến việc lập trình phần mềm giám sát thiết bị và phần mềm cho phép được giám sát bằng SNMP.

Tài liệu được biên soạn dưới dạng có thể tự học, nên nó chứa rất nhiều ghi chú và ví dụ. Đối tượng đọc quyển tài liệu này bao gồm :

- + Các bạn chưa biết về SNMP, muốn có một kiến thức nền tảng bằng việc bắt đầu với một tài liệu nhập môn tốt nhất.
- + Các bạn đã có kiến thức cơ bản về SNMP, muốn tìm hiểu cách thức hoạt động của các công cụ quản lý mạng dựa trên nền tảng giao thức này.
- + Các bạn muốn viết phần mềm quản lý mạng bằng SNMP trên ngôn ngữ ưa thích của mình nhưng chưa biết bắt đầu từ đâu, cần có một tài liệu hướng dẫn về thủ tục thực hiện và phần mềm mẫu.

Vi vậy, bố cục của tài liệu này có thứ tự như sau :

Chương 1 : Giao thức SNMP

Chương này trình bày lần lượt các khái niệm, thủ tục hoạt động của giao thức SNMP. Tất cả khái niệm liên quan sẽ được trình bày kèm ví dụ nếu có thể, tất cả thủ tục liên quan sẽ được mô tả kèm lưu đồ nếu có thể.

Chương 2 : Quản lý mạng với SNMP

Chương này trình bày ứng dụng giám sát hiệu suất thiết bị mạng và giám sát tài nguyên của server thông qua SNMP. Tài liệu sẽ giới thiệu một số ví dụ cụ thể để người đọc có thể thực hành trên máy chạy Windows và một số thiết bị khác.

Chương 3 : Management Information Base (MIB)

Chương này trình bày các vấn đề liên quan đến cấu trúc của mib. Sau đó hướng dẫn cách lấy thông tin thủ công bằng các tiện ích SNMP trên Windows và Linux, nhằm giúp người đọc hiểu sâu hơn các phần mềm snmp hoạt động như thế nào.

Chương 4 : Các phiên bản SNMP

Chương này trình bày chi tiết các phương thức hoạt động và cấu trúc bản tin của các phiên bản SNMP v1, v2c, v2u, v3.

Chương 5 : Lập trình ứng dụng SNMP với Delphi 2010

Chương này trình bày cách thức lập trình 3 loại ứng dụng liên quan đến SNMP là ứng dụng quản lý SNMP (SNMP manager), ứng dụng hỗ trợ SNMP (SNMP agent) và ứng dụng SNMP Trap; viết theo cách sử dụng thư viện Indy có sẵn trên Delphi 2010; tuy nhiên người đọc có thể chuyển đổi sang ngôn ngữ ưa thích của mình. Phần cuối chương trình bày Basic Encoding Rules của ITU X.690 (còn gọi là ASN.1 - Abstract Syntax Notation One), là chuẩn được SNMP dùng để định dạng bản tin.

Tài liệu này được tác giả biên soạn không dựa vào việc dịch một tài liệu nào đó của nước ngoài, tuy nhiên tác giả sẽ ghi chú đầy đủ thuật ngữ tiếng Anh bên cạnh thuật ngữ tiếng Việt để người đọc dễ tra cứu. Do tài liệu hướng đến người tự học nên tác giả đã cố gắng trình bày một cách dễ hiểu nhất, tuy nhiên không nhất thiết phải quá ngắn gọn vì sẽ làm cho người đọc tốn nhiều thời gian để suy nghĩ. Tài liệu không chứa những câu chữ không thực sự cần thiết vốn thường thấy ở những tài liệu dịch, nó làm phân tán và lạc lối người đọc. Tài liệu chắc chắn không tránh khỏi những thiếu sót, tác giả mong nhận được những góp ý và khích lệ của mọi bạn đọc để hoàn thiện tài liệu ở những phiên bản sau, và nâng cao chất lượng ở những tài liệu khác sẽ biên soạn. Độc giả có thể góp ý, thảo luận, download phiên bản mới nhất của tài liệu này cũng như các tài nguyên liên quan tại <http://sites.google.com/site/snmpoantap>

TP.HCM, tháng 04 năm 2010

Tác giả : **Diệp Thanh Nguyên**

Về tác giả

Tác giả là một người làm việc trong lĩnh vực viễn thông và công nghệ thông tin.

Tại thời điểm viết tài liệu này, tác giả đã có 6 năm làm việc chuyên môn cho Viettel Group - Tập đoàn Viễn thông Quân đội.

Trong môi trường công tác tại một bộ phận có chức năng điều hành kỹ thuật, tác giả có điều kiện làm việc trực tiếp với rất nhiều thiết bị mạng của nhiều hãng khác nhau, tiếp xúc và trao đổi kinh nghiệm với các kỹ sư hàng đầu của Viettel thuộc các lĩnh vực liên quan. Đó là tiền đề giúp cho tác giả tích lũy kiến thức để viết quyển tài liệu này.

Chương 1

Giao thức SNMP

- Bài toán giám sát các thiết bị và ứng dụng trong mạng
- Hai cơ chế giám sát Poll và Alert
- Giới thiệu giao thức SNMP
- Các khái niệm nền tảng
- Các loại phương thức trong SNMP
- Các cơ chế bảo mật cho SNMP

1. Giám sát thiết bị mạng

Mở đầu, tôi sẽ đề cập đến 3 bài toán thuộc hàng phổ biến nhất trong các ứng dụng của SNMP. Để cho các bạn lần đầu tìm hiểu SNMP cảm thấy có hứng thú, tôi cũng sẽ cho các bạn thấy ứng dụng SNMP giải bài toán đó trông như thế nào.

Bài toán thứ nhất : Giám sát tài nguyên máy chủ

+ Giả sử bạn có hàng ngàn máy chủ chạy các hệ điều hành (HĐH) khác nhau. Làm thế nào có thể giám sát tài nguyên của tất cả máy chủ hàng ngày, hàng giờ để kịp thời phát hiện các máy chủ sắp bị quá tải ? Giám sát tài nguyên máy chủ nghĩa là theo dõi tỷ lệ chiếm dụng CPU, dung lượng còn lại của ổ cứng, tỷ lệ sử dụng bộ nhớ RAM,

+ Bạn không thể kết nối vào từng máy để xem vì số lượng máy nhiều và vì các HĐH khác nhau có cách thức kiểm tra khác nhau.

+ Để giải quyết vấn đề này bạn có thể dùng một ứng dụng SNMP giám sát được máy chủ, nó sẽ lấy được thông tin từ nhiều HĐH khác nhau. Ứng dụng này có thể trông giống như hình dưới đây :

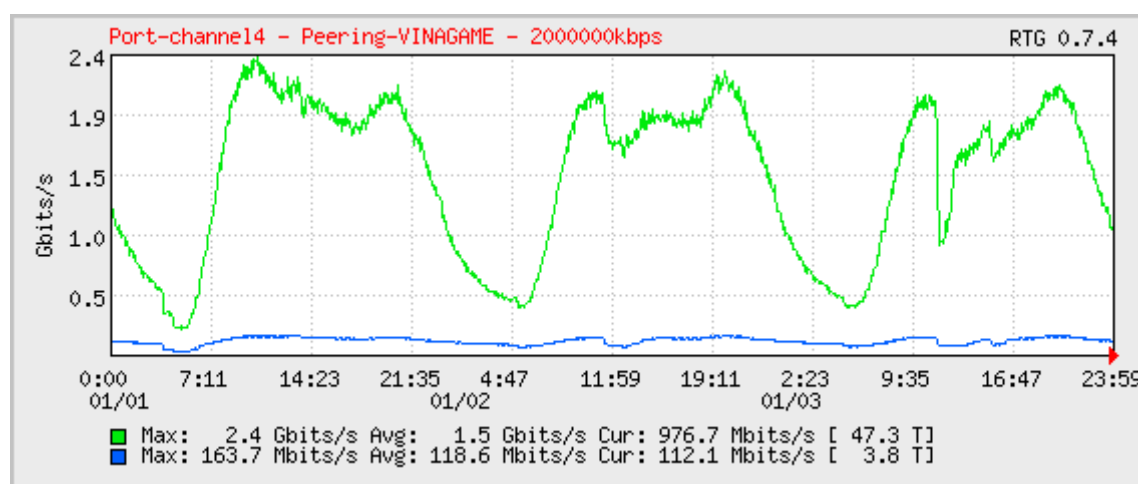
Disk Volumes					HELP	EDIT
VOLUME	SIZE	SPACE USED				
C:\ d0e984d0	93.7 GB	23.8 GB	25 %	<div></div>		
D:\	0 B	0 B				
G:\ WEB 3a1eb732	293.0 GB	96.8 GB	33 %	<div></div>		
H:\ DATA 2e3ac1e9	293.9 GB	18.0 GB	6 %	<div></div>		
Physical Memory	4.0 GB	1.8 GB	46 %	<div></div>		
Virtual Memory	5.8 GB	1.1 GB	18 %	<div></div>		

Bài toán thứ hai : Giám sát lưu lượng trên các port của switch, router

+ Bạn có hàng ngàn thiết bị mạng (network devices) của nhiều hãng khác nhau, mỗi thiết bị có nhiều port. Làm thế nào để giám sát lưu lượng đang truyền qua tất cả các port của các thiết bị suốt 24/24, kịp thời phát hiện các port sắp quá tải ?

+ Bạn cũng không thể kết nối vào từng thiết bị để gõ lệnh lấy thông tin vì thiết bị của các hãng khác nhau có lệnh khác nhau.

+ Để giải quyết vấn đề này bạn có thể dùng một ứng dụng SNMP giám sát lưu lượng, nó sẽ lấy được thông tin lưu lượng đang truyền qua các thiết bị của nhiều hãng khác nhau. Ứng dụng này có thể trông giống như hình dưới đây :

Bài toán thứ ba : Hệ thống tự động cảnh báo sự cố tức thời

+ Bạn có hàng ngàn thiết bị mạng và chúng có thể gặp nhiều vấn đề trong quá trình hoạt động như : một port nào đó bị mất tín hiệu (port down), có ai đó đã cố kết nối (login) vào thiết bị nhưng nhập sai username và password, thiết bị vừa mới bị khởi động lại (restart), Làm thế nào để người quản trị biết được sự kiện khi nó vừa mới xảy ra ?

+ Vấn đề này khác với hai vấn đề ở trên. Ở trên là làm thế nào cập nhật liên tục một số thông tin nào đó (biết trước sẽ lấy cái gì), còn ở đây là làm thế nào biết được cái gì xảy ra (chưa biết cái gì sẽ đến).

+ Để giải quyết bài toán này bạn có thể dùng ứng dụng thu thập sự kiện (event) và cảnh báo (warning) bằng SNMP, nó sẽ nhận cảnh báo từ tất cả các thiết bị và hiện nó lên màn hình hoặc gửi email cho người quản trị. Ứng dụng này có thể trông giống như hình dưới đây :

Severity ▲	Name ▲	Device IP ▲	Source Type ▲	Alarm Status ▲	Arrive Time ▲	Generated Time ▼
Critical	Link Down	172.16.61.18	3rd-Party	Acked&Uncleared	01-10-2009 23:46:09	01-10-2009 23:46:09
Critical	Link Down	172.16.61.17	3rd-Party	Acked&Uncleared	01-10-2009 23:46:10	01-10-2009 23:46:09
Critical	Link Down	172.16.35.79	3rd-Party	Acked&Uncleared	01-10-2009 22:18:55	01-10-2009 22:18:55
Critical	Link Down	172.16.64.23	3rd-Party	Acked&Uncleared	01-10-2009 20:51:22	01-10-2009 20:51:22
Critical	Link Down	172.16.62.36	3rd-Party	Acked&Uncleared	01-10-2009 17:39:35	01-10-2009 17:39:35
Critical	Link Down	172.16.98.76	3rd-Party	Acked&Uncleared	01-10-2009 03:38:30	01-10-2009 03:38:30
Critical	Link Down	172.16.49.13	3rd-Party	Acked&Uncleared	30-09-2009 20:39:35	30-09-2009 20:39:35

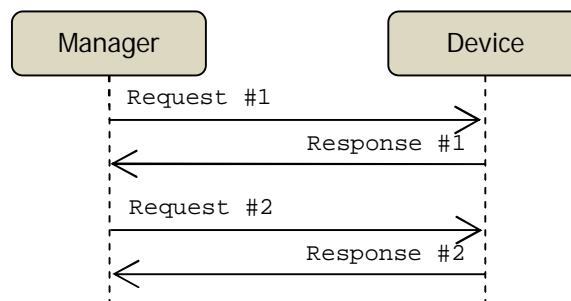
2. Hai phương thức giám sát Poll và Alert

Trước khi tìm hiểu SNMP, tôi muốn trình bày hai phương thức giám sát "Poll" và "Alert"¹. Đây là 2 phương thức cơ bản của các kỹ thuật giám sát hệ thống, nhiều phần mềm và giao thức được xây dựng dựa trên 2 phương thức này, trong đó có SNMP. Việc hiểu rõ hoạt động của Poll & Alert và ưu nhược điểm của chúng sẽ giúp bạn dễ dàng tìm hiểu nguyên tắc hoạt động của các giao thức hay phần mềm giám sát khác. Hoặc nếu bạn muốn tự phát triển một cơ chế giám sát của riêng bạn thì nó cũng là cơ sở để bạn xây dựng một nguyên tắc hoạt động đúng đắn.

Phương thức Poll

Nguyên tắc hoạt động : Trung tâm giám sát (manager) sẽ thường xuyên hỏi thông tin của thiết bị cần giám sát (device). Nếu Manager không hỏi thì Device không trả lời, nếu Manager hỏi thì Device phải trả lời. Bằng cách hỏi thường xuyên, Manager sẽ luôn cập nhật được thông tin mới nhất từ Device.

Ví dụ : Người quản lý cần theo dõi khi nào thợ làm xong việc. Anh ta cứ thường xuyên hỏi người thợ "Anh đã làm xong chưa ?", và người thợ sẽ trả lời "Xong" hoặc "Chưa".

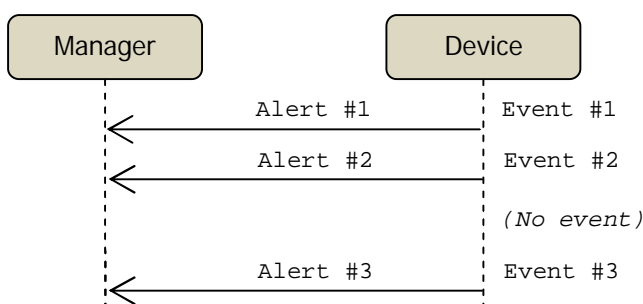

Hình minh họa cơ chế Poll

Phương thức Alert

Nguyên tắc hoạt động : Mỗi khi trong Device xảy ra một sự kiện (event) nào đó thì Device sẽ tự động gửi thông báo cho Manager, gọi là Alert. Manager không hỏi thông tin định kỳ từ Device.

Ví dụ : Người quản lý cần theo dõi tình hình làm việc của thợ, anh ta yêu cầu người thợ thông báo cho mình khi có vấn đề gì đó xảy ra. Người thợ sẽ thông báo các sự kiện đại loại như "Tiến độ đã hoàn thành 50%", "Mất điện lúc 10h", "Có điện lại lúc 11h", "Mới có tai nạn xảy ra".

Hình minh họa cơ chế Alert

¹ Có tài liệu gọi là Poll và Trap, hoặc Get và Trap

Device chỉ gửi những thông báo mang tính sự kiện chứ không gửi những thông tin thường xuyên thay đổi, nó cũng sẽ không gửi Alert nếu chẳng có sự kiện gì xảy ra. Chẳng hạn khi một port down/up thì Device sẽ gửi cảnh báo, còn tổng số byte truyền qua port đó sẽ không được Device gửi đi vì đó là thông tin thường xuyên thay đổi. Muốn lấy những thông tin thường xuyên thay đổi thì Manager phải chủ động đi hỏi Device, tức là phải thực hiện phương thức Poll.

So sánh phương thức Poll và Alert

Hai phương thức Poll và Alert là hoàn toàn khác nhau về cơ chế. Một ứng dụng giám sát có thể sử dụng Poll hoặc Alert, hoặc cả hai, tùy vào yêu cầu cụ thể trong thực tế.

Bảng sau so sánh những điểm khác biệt của 2 phương thức :

Ký hiệu so sánh

- ✔ Thuận lợi
- ✘ Bất lợi

POLL	ALERT
✔ Có thể chủ động lấy những thông tin cần thiết từ các đối tượng mình quan tâm, không cần lấy những thông tin không cần thiết từ những nguồn không quan tâm.	✘ Tất cả những event xảy ra đều được gửi về Manager. Manager phải có cơ chế lọc những event cần thiết, hoặc Device phải thiết lập được cơ chế chỉ gửi những event cần thiết.
✔ Có thể lập bảng trạng thái tất cả các thông tin của Device sau khi poll qua một lượt các thông tin đó. VD Device có một port down và Manager được khởi động sau đó, thì Manager sẽ biết được port đang down sau khi poll qua một lượt tất cả các port.	✘ Nếu không có event gì xảy ra thì Manager không biết được trạng thái của Device. VD Device có một port down và Manager được khởi động sau đó, thì Manager sẽ không thể biết được port đang down.
✔ Trong trường hợp đường truyền giữa Manager và Device xảy ra gián đoạn và Device có sự thay đổi, thì Manager sẽ không thể cập nhật. Tuy nhiên khi đường truyền thông suốt trở lại thì Manager sẽ cập nhật được thông tin mới nhất do nó luôn luôn poll định kỳ.	✘ Khi đường truyền gián đoạn và Device có sự thay đổi thì nó vẫn gửi Alert cho Manager, nhưng Alert này sẽ không thể đến được Manager. Sau đó mặc dù đường truyền có thông suốt trở lại thì Manager vẫn không thể biết được những gì đã xảy ra.
✔ Chỉ cần cài đặt tại Manager để trở đến tất cả các Device. Có thể dễ dàng thay đổi một Manager khác.	✘ Phải cài đặt tại từng Device để trở đến Manager. Khi thay đổi Manager thì phải cài đặt lại trên tất cả Device để trở về Manager mới.
✘ Nếu tần suất poll thấp, thời gian chờ giữa 2 chu kỳ poll (polling interval) dài sẽ làm Manager chậm cập nhật các thay đổi của Device. Nghĩa là nếu thông tin Device đã thay đổi nhưng vẫn chưa đến lượt poll kế tiếp thì Manager vẫn giữ những thông tin cũ.	✔ Ngay khi có sự kiện xảy ra thì Device sẽ gửi Alert đến Manager, do đó Manager luôn luôn có thông tin mới nhất tức thời.
✘ Có thể bỏ sót các sự kiện : khi Device có thay đổi, sau đó thay đổi trở lại như ban đầu trước khi đến lượt poll kế tiếp thì Manager sẽ không phát hiện được.	✔ Manager sẽ được thông báo mỗi khi có sự kiện xảy ra ở Device, do đó Manager không bỏ sót bất kỳ sự kiện nào.

Poll hay Alert ?

Hai phương thức Poll và Alert có điểm thuận lợi và bất lợi ngược nhau, do đó nhiều trường hợp ta nên sử dụng kết hợp cả Poll lẫn Alert để đạt được hiệu quả kết hợp của cả hai.

Các ví dụ ứng dụng cơ chế Poll & Alert :

- + Giao thức Syslog : mỗi khi có sự kiện xảy ra thì thiết bị sẽ gửi bản tin syslog đến Syslog Server.
- + Phần mềm NetworkView, giám sát tình trạng các server bằng cách ping liên tục.
- + Giao thức STP, phát hiện loop trong mạng bằng cách gửi nhận các gói BPDU và gửi bản tin Topology change mỗi khi phát hiện thay đổi.
- + Trong quản lý người ta luôn thực hiện song song chế độ kiểm tra và báo cáo, thường xuyên kiểm tra để phát hiện vấn đề và báo cáo ngay khi xảy ra vấn đề.

3. Giới thiệu giao thức SNMP

SNMP là giao thức quản lý mạng đơn giản

SNMP là “giao thức quản lý mạng đơn giản”, dịch từ cụm từ “Simple Network Management Protocol”. Thế nào là giao thức quản lý mạng đơn giản ?

Giao thức là một tập hợp các thủ tục mà các bên tham gia cần tuân theo để có thể giao tiếp được với nhau. Trong lĩnh vực thông tin, một giao thức quy định cấu trúc, định dạng (format) của dòng dữ liệu trao đổi với nhau và quy định trình tự, thủ tục để trao đổi dòng dữ liệu đó. Nếu một bên tham gia gửi dữ liệu không đúng định dạng hoặc không theo trình tự thì các bên khác sẽ không hiểu hoặc từ chối trao đổi thông tin. SNMP là một giao thức, do đó nó có những quy định riêng mà các thành phần trong mạng phải tuân theo.

Một thiết bị hiểu được và hoạt động tuân theo giao thức SNMP được gọi là “có hỗ trợ SNMP” (SNMP supported) hoặc “tương thích SNMP” (SNMP compatible).

SNMP dùng để quản lý, nghĩa là có thể theo dõi, có thể lấy thông tin, có thể được thông báo, và có thể tác động để hệ thống hoạt động như ý muốn. VD một số khả năng của phần mềm SNMP :

- + Theo dõi tốc độ đường truyền của một router, biết được tổng số byte đã truyền/nhận.
- + Lấy thông tin máy chủ đang có bao nhiêu ổ cứng, mỗi ổ cứng còn trống bao nhiêu.
- + Tự động nhận cảnh báo khi switch có một port bị down.
- + Điều khiển tắt (shutdown) các port trên switch.

SNMP dùng để quản lý mạng, nghĩa là nó được thiết kế để chạy trên nền TCP/IP và quản lý các thiết bị có nối mạng TCP/IP. Các thiết bị mạng không nhất thiết phải là máy tính mà có thể là switch, router, firewall, adsl gateway, và cả một số phần mềm cho phép quản trị bằng SNMP. Giả sử bạn có một cái máy giặt có thể nối mạng IP và nó hỗ trợ SNMP thì bạn có thể quản lý nó từ xa bằng SNMP.

SNMP là giao thức đơn giản, do nó được thiết kế đơn giản trong cấu trúc bản tin và thủ tục hoạt động, và còn đơn giản trong bảo mật (ngoại trừ SNMP version 3). Sử dụng phần mềm SNMP, người quản trị mạng có thể quản lý, giám sát tập trung từ xa toàn mạng của mình.

Ưu điểm trong thiết kế của SNMP

SNMP được thiết kế để đơn giản hóa quá trình quản lý các thành phần trong mạng. Nhờ đó các phần mềm SNMP có thể được phát triển nhanh và tốn ít chi phí (trong chương 5 tác giả sẽ trình bày cách xây dựng phần mềm giám sát SNMP, bạn sẽ thấy tính đơn giản của nó).

SNMP được thiết kế để có thể mở rộng các chức năng quản lý, giám sát. Không có giới hạn rằng SNMP có thể quản lý được cái gì. Khi có một thiết bị mới với các thuộc tính, tính năng mới thì người ta có thể thiết kế “custom” SNMP để phục vụ cho riêng mình (trong chương 3 tác giả sẽ trình bày file cấu trúc dữ liệu của SNMP).

SNMP được thiết kế để có thể hoạt động độc lập với các kiến trúc và cơ chế của các thiết bị hỗ trợ SNMP. Các thiết bị khác nhau có hoạt động khác nhau nhưng đáp ứng SNMP là giống nhau. VD bạn có thể dùng 1 phần mềm để theo dõi dung lượng ổ cứng còn trống của các máy chủ chạy HĐH Windows và Linux; trong khi nếu không dùng SNMP mà làm trực tiếp trên các HĐH này thì bạn phải thực hiện theo các cách khác nhau.

Các phiên bản của SNMP

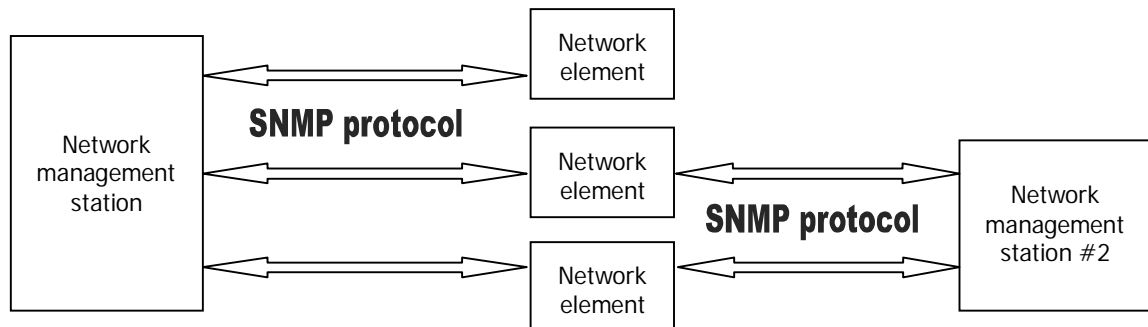
SNMP có 4 phiên bản : SNMPv1, SNMPv2c, SNMPv2u và SNMPv3. Các phiên bản này khác nhau một chút ở định dạng bản tin và phương thức hoạt động. Hiện tại SNMPv1 là phổ biến nhất do có nhiều thiết bị tương thích nhất và có nhiều phần mềm hỗ trợ nhất. Trong khi đó chỉ có một số thiết bị và phần mềm hỗ trợ SNMPv3. Do đó trong 3 chương đầu của tài liệu này tác giả sẽ trình bày các vấn đề theo chuẩn SNMPv1. Các phiên bản khác sẽ được trình bày trong chương 4.

4. Các khái niệm nền tảng của SNMP

Các thành phần trong SNMP

Theo RFC1157 ², kiến trúc của SNMP bao gồm 2 thành phần : các trạm quản lý mạng (network management station) và các thành tố mạng (network element) ³.

Network management station thường là một máy tính chạy phần mềm quản lý SNMP (SNMP management application), dùng để giám sát và điều khiển tập trung các network element.

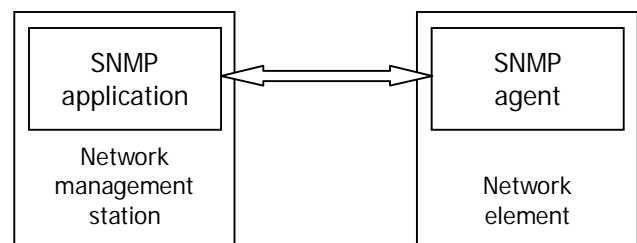
Network element là các thiết bị, máy tính, hoặc phần mềm tương thích SNMP và được quản lý bởi network management station. Như vậy element bao gồm device, host và application.

Một management station có thể quản lý nhiều element, một element cũng có thể được quản lý bởi nhiều management station. Vậy nếu một element được quản lý bởi 2 station thì điều gì sẽ xảy ra ? Nếu station lấy thông tin từ element thì cả 2 station sẽ có thông tin giống nhau. Nếu 2 station tác động đến cùng một element thì element sẽ đáp ứng cả 2 tác động theo thứ tự cái nào đến trước.

Ngoài ra còn có khái niệm *SNMP agent*. SNMP agent là một tiến trình (process) chạy trên network element, có nhiệm vụ cung cấp thông tin của element cho station, nhờ đó station có thể quản lý được element. Chính xác hơn là application chạy trên station và agent chạy trên element mới là 2 tiến trình SNMP trực tiếp liên hệ với nhau. Các ví dụ minh họa sau đây sẽ làm rõ hơn các khái niệm này :

+ Để dùng một máy chủ (= station) quản lý các máy con (= element) chạy HĐH Windows thông qua SNMP thì bạn phải : cài đặt một phần mềm quản lý SNMP (= application) trên máy chủ, bật SNMP service (= agent) trên máy con.

+ Để dùng một máy chủ (= station) giám sát lưu lượng của một router (= element) thì bạn phải : cài phần mềm quản lý SNMP (= application) trên máy chủ, bật tính năng SNMP (= agent) trên router.

Object ID

Một thiết bị hỗ trợ SNMP có thể cung cấp nhiều thông tin khác nhau, mỗi thông tin đó gọi là một *object*. Ví dụ :

- + Máy tính có thể cung cấp các thông tin : tổng số ổ cứng, tổng số port nối mạng, tổng số byte đã truyền/nhận, tên máy tính, tên các process đang chạy,
- + Router có thể cung cấp các thông tin : tổng số card, tổng số port, tổng số byte đã truyền/nhận, tên router, tình trạng các port của router,

Mỗi object có một tên gọi và một mã số để nhận dạng object đó, mã số gọi là *Object ID* (OID). VD :

² RFC (Request for Comments) là các tài liệu mô tả các giao thức, thủ tục hoạt động trên internet. RFC do các cá nhân, tổ chức đưa ra như là các chuẩn, nhà phát triển sản phẩm có thể tuân theo hoặc không theo một RFC nào đó. Khi một RFC tốt được nhiều nhà phát triển tuân theo thì các nhà phát triển khác cũng nên hỗ trợ để có thể tương thích tốt với cộng đồng.

³ Nhiều tài liệu khác dùng các khái niệm như "manager" và "agent", "server" và "device". Trong tài liệu này thỉnh thoảng tác giả cũng dùng khái niệm "manager" và "agent".

- + Tên thiết bị được gọi là sysName, OID là 1.3.6.1.2.1.1.5⁴.
- + Tổng số port giao tiếp (interface) được gọi là ifNumber, OID là 1.3.6.1.2.1.2.1.
- + Địa chỉ Mac Address của một port được gọi là ifPhysAddress, OID là 1.3.6.1.2.1.2.2.1.6.
- + Số byte đã nhận trên một port được gọi là ifInOctets, OID là 1.3.6.1.2.1.2.2.1.10.

Bạn hãy khoan thắc mắc ý nghĩa của từng chữ số trong OID, chúng sẽ được giải thích trong phần sau.

Một object chỉ có một OID, chẳng hạn tên của thiết bị là một object. Tuy nhiên nếu một thiết bị lại có nhiều tên thì làm thế nào để phân biệt? Lúc này người ta dùng thêm 1 chỉ số gọi là "scalar instance index" (cũng có thể gọi là "sub-id") đặt ngay sau OID. Ví dụ :

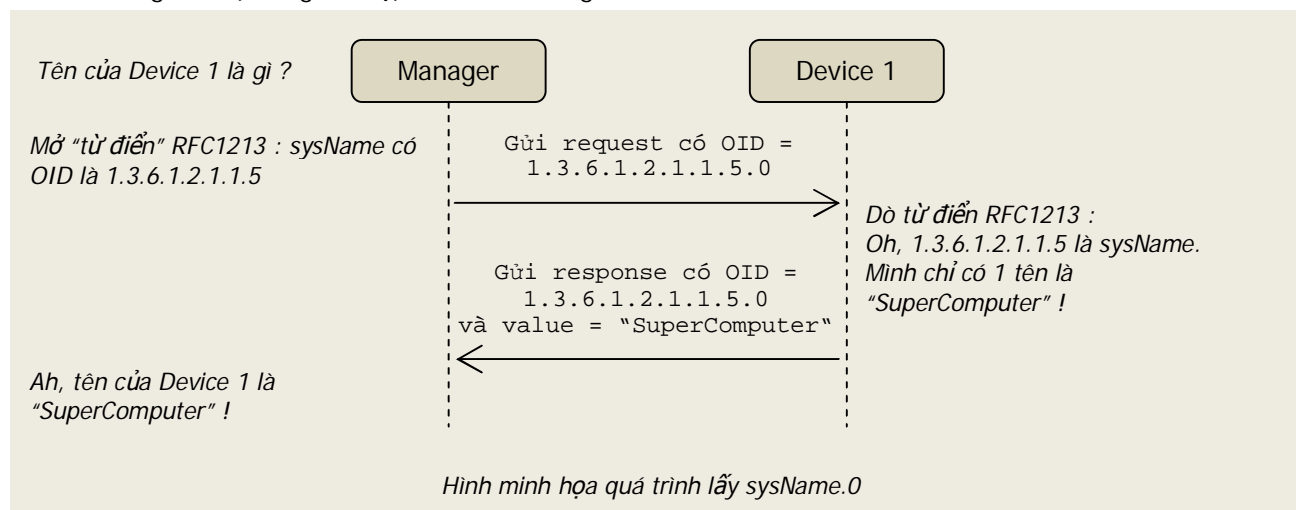
- + Tên thiết bị được gọi là sysName, OID là 1.3.6.1.2.1.1.5; nếu thiết bị có 2 tên thì chúng sẽ được gọi là sysName.0 & sysName.1 và có OID lần lượt là 1.3.6.1.2.1.1.5.0 & 1.3.6.1.2.1.1.5.1.
- + Địa chỉ Mac address được gọi là ifPhysAddress, OID là 1.3.6.1.2.1.2.2.1.6; nếu thiết bị có 2 mac address thì chúng sẽ được gọi là ifPhysAddress.0 & ifPhysAddress.1 và có OID lần lượt là 1.3.6.1.2.1.2.2.1.6.0 & 1.3.6.1.2.1.2.2.1.6.1.
- + Tổng số port được gọi là ifNumber, giá trị này chỉ có 1 (duy nhất) nên OID của nó không có phân cấp con và vẫn là 1.3.6.1.2.1.2.1.

Ở hầu hết các thiết bị, các object có thể có nhiều giá trị thì thường được viết dưới dạng có sub-id. VD một thiết bị dù chỉ có 1 tên thì nó vẫn phải có OID là sysName.0 hay 1.3.6.1.2.1.1.5.0. Bạn cần nhớ quy tắc này để ứng dụng trong lập trình phần mềm SNMP manager.

Sub-id không nhất thiết phải liên tục hay bắt đầu từ 0. VD một thiết bị có 2 mac address thì có thể chúng được gọi là ifPhysAddress.23 và ifPhysAddress.125645.

OID của các object phổ biến có thể được chuẩn hóa, OID của các object do bạn tạo ra thì bạn phải tự mô tả chúng. Để lấy một thông tin có OID đã chuẩn hóa thì SNMP application phải gửi một bản tin SNMP có chứa OID của object đó cho SNMP agent, SNMP agent khi nhận được thì nó phải trả lời bằng thông tin ứng với OID đó.

VD : Muốn lấy tên của một PC chạy Windows, tên của một PC chạy Linux hoặc tên của một router thì SNMP application chỉ cần gửi bản tin có chứa OID là 1.3.6.1.2.1.1.5.0. Khi SNMP agent chạy trên PC Windows, PC Linux hay router nhận được bản tin có chứa OID 1.3.6.1.2.1.1.5.0, agent lập tức hiểu rằng đây là bản tin hỏi sysName.0, và agent sẽ trả lời bằng tên của hệ thống. Nếu SNMP agent nhận được một OID mà nó không hiểu (không hỗ trợ) thì nó sẽ không trả lời.

Một trong các ưu điểm của SNMP là nó được thiết kế để chạy độc lập với các thiết bị khác nhau. Chính nhờ việc chuẩn hóa OID mà ta có thể dùng một SNMP application để lấy thông tin các loại device của các hãng khác nhau.

Object access

Mỗi object có quyền truy cập là READ_ONLY hoặc READ_WRITE. Mọi object đều có thể đọc được nhưng chỉ những object có quyền READ_WRITE mới có thể thay đổi được giá trị. VD : Tên của một thiết bị

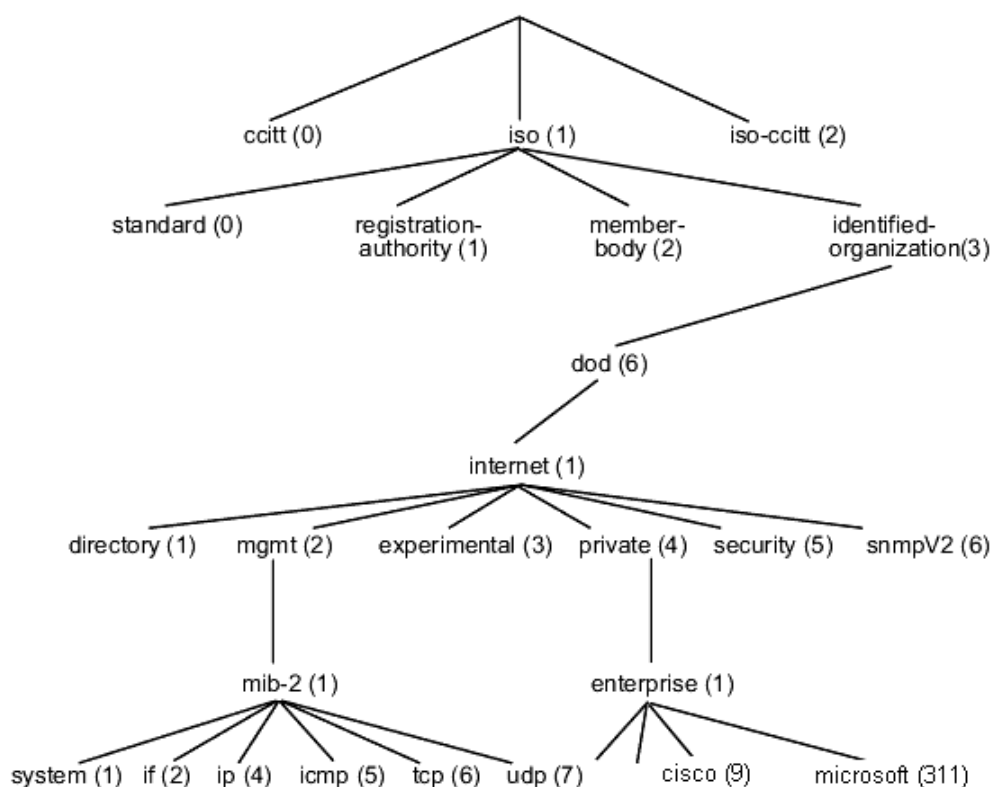
⁴ RFC1213 mô tả sysName đầy đủ là "An administratively-assigned name for this managed node. By convention, this is the node's fully-qualified domain name".

(sysName) là READ_WRITE, ta có thể thay đổi tên của thiết bị thông qua giao thức SNMP. Tổng số port của thiết bị (ifNumber) là READ_ONLY, dĩ nhiên ta không thể thay đổi số port của nó.

Management Information Base

MIB (cơ sở thông tin quản lý) là một cấu trúc dữ liệu gồm các đối tượng được quản lý (managed object), được dùng cho việc quản lý các thiết bị chạy trên nền TCP/IP. MIB là kiến trúc chung mà các giao thức quản lý trên TCP/IP nên tuân theo, trong đó có SNMP. MIB được thể hiện thành 1 file (MIB file), và có thể biểu diễn thành 1 cây (MIB tree). MIB có thể được chuẩn hóa hoặc tự tạo.

Hình sau minh họa MIB tree :

Một node trong cây là một object, có thể được gọi bằng tên hoặc id. Ví dụ :

+ Node iso.org.dod.internet.mgmt.mib-2.system có OID là 1.3.6.1.2.1.1, chứa tất cả các object liên quan đến thông tin của một hệ thống như tên của thiết bị (iso.org.dod.internet.mgmt.mib-2.system.sysName hay 1.3.6.1.2.1.1.5).

+ Các OID của các hãng tự thiết kế nằm dưới iso.org.dod.internet.private.enterprise. Ví dụ : Cisco nằm dưới iso.org.dod.internet.private.enterprise.cisco hay 1.3.6.1.4.1.9, Microsoft nằm dưới iso.org.dod.internet.private.enterprise.microsoft hay 1.3.6.1.4.1.311. Số 9 (Cisco) hay 311 (Microsoft) là số dành riêng cho các công ty do IANA cấp ⁵. Nếu Cisco hay Microsoft chế tạo ra một thiết bị nào đó, thì thiết bị này có thể hỗ trợ các MIB chuẩn đã được định nghĩa sẵn (như mib-2) hay hỗ trợ MIB được thiết kế riêng. Các MIB được công ty nào thiết kế riêng thì phải nằm bên dưới OID của công ty đó.

Các objectID trong MIB được sắp xếp thứ tự nhưng không phải là liên tục, khi biết một OID thì không chắc chắn có thể xác định được OID tiếp theo trong MIB. VD trong chuẩn mib-2 ⁶ thì object ifSpecific và object atIfIndex nằm kế nhau nhưng OID lần lượt là 1.3.6.1.2.1.2.2.1.22 và 1.3.6.1.2.1.3.1.1.1.

Muốn hiểu được một OID nào đó thì bạn cần có file MIB mô tả OID đó. Một MIB file không nhất thiết phải chứa toàn bộ cây ở trên mà có thể chỉ chứa mô tả cho một nhánh con. Bất cứ nhánh con nào và tất cả lá của nó đều có thể gọi là một mib.

⁵ Tham khảo danh sách private enterprise number tại <http://www.iana.org/assignments/enterprise-numbers>

⁶ MIB-2 được mô tả trong "RFC1213 - Management Information Base for Network Management of TCP/IP-based internets: MIB-II"

Một manager có thể quản lý được một device chỉ khi ứng dụng SNMP manager và ứng dụng SNMP agent cùng hỗ trợ một MIB. Các ứng dụng này cũng có thể hỗ trợ cùng lúc nhiều MIB.

Trong chương này chúng ta chỉ đề cập đến khái niệm MIB ngắn gọn như trên. Chương 3 sẽ mô tả chi tiết cấu trúc của file MIB.

5. Các phương thức của SNMP

Giao thức SNMPv1 có 5 phương thức hoạt động, tương ứng với 5 loại bản tin như sau :

Bản tin/phương thức	Mô tả tác dụng
GetRequest	Manager gửi GetRequest cho agent để yêu cầu agent cung cấp thông tin nào đó dựa vào ObjectID (trong GetRequest có chứa OID)
GetNextRequest	Manager gửi GetNextRequest có chứa một ObjectID cho agent để yêu cầu cung cấp thông tin nằm kế tiếp ObjectID đó trong MIB.
SetRequest	Manager gửi SetRequest cho agent để đặt giá trị cho đối tượng của agent dựa vào ObjectID.
GetResponse	Agent gửi GetResponse cho Manager để trả lời khi nhận được GetRequest/GetNextRequest
Trap	Agent tự động gửi Trap cho Manager khi có một sự kiện xảy ra đối với một object nào đó trong agent.

Mỗi bản tin đều có chứa OID để cho biết object mang trong nó là gì. OID trong GetRequest cho biết nó muốn lấy thông tin của object nào. OID trong GetResponse cho biết nó mang giá trị của object nào. OID trong SetRequest chỉ ra nó muốn thiết lập giá trị cho object nào. OID trong Trap chỉ ra nó thông báo sự kiện xảy ra đối với object nào.

GetRequest

Bản tin GetRequest được manager gửi đến agent để lấy một thông tin nào đó. Trong GetRequest có chứa OID của object muốn lấy. VD : Muốn lấy thông tin tên của Device1 thì manager gửi bản tin GetRequest OID=1.3.6.1.2.1.1.5 đến Device1, tiến trình SNMP agent trên Device1 sẽ nhận được bản tin và tạo bản tin trả lời.

Trong một bản tin GetRequest có thể chứa nhiều OID, nghĩa là dùng một GetRequest có thể lấy về cùng lúc nhiều thông tin.

GetNextRequest

Bản tin GetNextRequest cũng dùng để lấy thông tin và cũng có chứa OID, tuy nhiên nó dùng để lấy thông tin của object nằm kế tiếp object được chỉ ra trong bản tin.

Tại sao phải có phương thức GetNextRequest ? Như bạn đã biết khi đọc qua những phần trên : một MIB bao gồm nhiều OID được sắp xếp thứ tự nhưng không liên tục, nếu biết một OID thì không xác định được OID kế tiếp. Do đó ta cần GetNextRequest để lấy về giá trị của OID kế tiếp. Nếu thực hiện GetNextRequest liên tục thì ta sẽ lấy được toàn bộ thông tin của agent.

SetRequest

Bản tin SetRequest được manager gửi cho agent để thiết lập giá trị cho một object nào đó. Ví dụ :

- + Có thể đặt lại tên của một máy tính hay router bằng phần mềm SNMP manager, bằng cách gửi bản tin SetRequest có OID là 1.3.6.1.2.1.1.5.0 (sysName.0) và có giá trị là tên mới cần đặt.
- + Có thể shutdown một port trên switch bằng phần mềm SNMP manager, bằng cách gửi bản tin có OID là 1.3.6.1.2.1.2.2.1.7 (ifAdminStatus) và có giá trị là 2⁷.

Chỉ những object có quyền READ_WRITE mới có thể thay đổi được giá trị.

⁷ ifAdminStatus có thể mang 3 giá trị là UP (1), DOWN (2) và TESTING (3).

GetResponse

Mỗi khi SNMP agent nhận được các bản tin GetRequest, GetNextRequest hay SetRequest thì nó sẽ gửi lại bản tin GetResponse để trả lời. Trong bản tin GetResponse có chứa OID của object được request và giá trị của object đó.

Trap

Bản tin Trap được agent tự động gửi cho manager mỗi khi có sự kiện xảy ra bên trong agent, các sự kiện này không phải là các hoạt động thường xuyên của agent mà là các sự kiện mang tính biến cố. Ví dụ : Khi có một port down, khi có một người dùng login không thành công, hoặc khi thiết bị khởi động lại, agent sẽ gửi trap cho manager.

Tuy nhiên không phải mọi biến cố đều được agent gửi trap, cũng không phải mọi agent đều gửi trap khi xảy ra cùng một biến cố. Việc agent gửi hay không gửi trap cho biến cố nào là do hãng sản xuất device/agent quy định.

Phương thức trap là độc lập với các phương thức request/response. SNMP request/response dùng để quản lý còn SNMP trap dùng để cảnh báo. Nguồn gửi trap gọi là *Trap Sender* và nơi nhận trap gọi là *Trap Receiver*. Một trap sender có thể được cấu hình để gửi trap đến nhiều trap receiver cùng lúc.

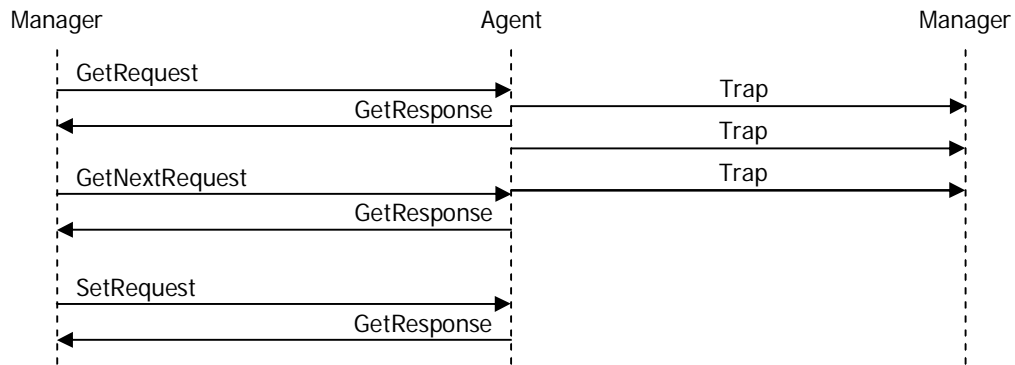
Có 2 loại trap : trap phổ biến (generic trap) và trap đặc thù (specific trap). Generic trap được quy định trong các chuẩn SNMP, còn specific trap do người dùng tự định nghĩa (người dùng ở đây là hãng sản xuất SNMP device). Loại trap là một số nguyên chứa trong bản tin trap, dựa vào đó mà phía nhận trap biết bản tin trap có nghĩa gì.

Theo SNMPv1, generic trap có 7 loại sau : coldStart(0), warmStart(1), linkDown(2), linkUp(3), authenticationFailure(4), egpNeighborloss(5), enterpriseSpecific(6). Giá trị trong ngoặc là mã số của các loại trap. Ý nghĩa của các bản tin generic-trap như sau :

- + coldStart : thông báo rằng thiết bị gửi bản tin này đang khởi động lại (reinitialize) và cấu hình của nó có thể bị thay đổi sau khi khởi động.
- + warmStart : thông báo rằng thiết bị gửi bản tin này đang khởi động lại và giữ nguyên cấu hình cũ.
- + linkDown : thông báo rằng thiết bị gửi bản tin này phát hiện được một trong những kết nối truyền thông (communication link) của nó gặp lỗi. Trong bản tin trap có tham số chỉ ra ifIndex của kết nối bị lỗi.
- + linkUp : thông báo rằng thiết bị gửi bản tin này phát hiện được một trong những kết nối truyền thông của nó đã khôi phục trở lại. Trong bản tin trap có tham số chỉ ra ifIndex của kết nối được khôi phục.
- + authenticationFailure : thông báo rằng thiết bị gửi bản tin này đã nhận được một bản tin không được chứng thực thành công (bản tin bị chứng thực không thành công có thể thuộc nhiều giao thức khác nhau như telnet, ssh, snmp, ftp, ...). Thông thường trap loại này xảy ra là do user đăng nhập không thành công vào thiết bị.
- + egpNeighborloss : thông báo rằng một trong số những "EGP neighbor"⁸ của thiết bị gửi trap đã bị coi là down và quan hệ đối tác (peer relationship) giữa 2 bên không còn được duy trì.
- + enterpriseSpecific : thông báo rằng bản tin trap này không thuộc các kiểu generic như trên mà nó là một loại bản tin do người dùng tự định nghĩa.

Người dùng có thể tự định nghĩa thêm các loại trap để làm phong phú thêm khả năng cảnh báo của thiết bị như : boardFailed, configChanged, powerLoss, cpuTooHigh, v.v.... Người dùng tự quy định ý nghĩa và giá trị của các specific trap này, và dĩ nhiên chỉ những trap receiver và trap sender hỗ trợ cùng một MIB mới có thể hiểu ý nghĩa của specific trap. Do đó nếu bạn dùng một phần mềm trap receiver bất kỳ để nhận trap của các trap sender bất kỳ, bạn có thể đọc và hiểu các generic trap khi chúng xảy ra; nhưng bạn sẽ không hiểu ý nghĩa các specific trap khi chúng hiện lên màn hình vì bản tin trap chỉ chứa những con số.

⁸ EGP : Exterior Gateway Protocol

Hình minh họa các phương thức của SNMPv1

Đối với các phương thức Get/Set/Response thì SNMP Agent lắng nghe ở port UDP 161, còn phương thức trap thì SNMP Trap Receiver lắng nghe ở port UDP 162.

6. Các cơ chế bảo mật cho SNMP

Một SNMP management station có thể quản lý/giám sát nhiều SNMP element, thông qua hoạt động gửi request và nhận trap. Tuy nhiên một SNMP element có thể được cấu hình để chỉ cho phép các SNMP management station nào đó được phép quản lý/giám sát mình.

Các cơ chế bảo mật đơn giản này gồm có : *community string*, *view* và *SNMP access control list*.

Community string

Community string là một chuỗi ký tự được cài đặt giống nhau trên cả SNMP manager và SNMP agent, đóng vai trò như "mật khẩu" giữa 2 bên khi trao đổi dữ liệu. Community string có 3 loại : Read-community, Write-Community và Trap-Community.

Khi manager gửi GetRequest, GetNextRequest đến agent thì trong bản tin gửi đi có chứa Read-Community. Khi agent nhận được bản tin request thì nó sẽ so sánh Read-community do manager gửi và Read-community mà nó được cài đặt. Nếu 2 chuỗi này giống nhau, agent sẽ trả lời; nếu 2 chuỗi này khác nhau, agent sẽ không trả lời.

Write-Community được dùng trong bản tin SetRequest. Agent chỉ chấp nhận thay đổi dữ liệu khi write-community 2 bên giống nhau.

Trap-community nằm trong bản tin trap của trap sender gửi cho trap receiver. Trap receiver chỉ nhận và lưu trữ bản tin trap chỉ khi trap-community 2 bên giống nhau, tuy nhiên cũng có nhiều trap receiver được cấu hình nhận tất cả bản tin trap mà không quan tâm đến trap-community.

Community string có 3 loại như trên nhưng một loại có thể có nhiều string khác nhau. Nghĩa là một agent có thể khai báo nhiều read-community, nhiều write-community.

Trên hầu hết hệ thống, read-community mặc định là "public", write-community mặc định là "private" và trap-community mặc định là "public".

Community string chỉ là chuỗi ký tự dạng cleartext, do đó hoàn toàn có thể bị nghe lén khi truyền trên mạng. Hơn nữa, các community mặc định thường là "public" và "private" nên nếu người quản trị không thay đổi thì chúng có thể dễ dàng bị dò ra. Khi community string trong mạng bị lộ, một người dùng bình thường tại một máy tính nào đó trong mạng có thể quản lý/giám sát toàn bộ các device có cùng community mà không được sự cho phép của người quản trị.

View

Khi manager có read-community thì nó có thể đọc toàn bộ OID của agent. Tuy nhiên agent có thể quy định chỉ cho phép đọc một số OID có liên quan nhau, tức là chỉ đọc được một phần của MIB. Tập con của MIB này gọi là view, trên agent có thể định nghĩa nhiều view. Ví dụ : agent có thể định nghĩa view *interfaceView* bao gồm các OID liên quan đến interface, *storageView* bao gồm các OID liên quan đến lưu trữ, hay *AllView* bao gồm tất cả các OID.

Một view phải gắn liền với một community string. Tùy vào community string nhận được là gì mà agent xử lý trên view tương ứng. Ví dụ : agent định nghĩa read-community "inf" trên view *interfaceView*, và "sto" trên

storageView; khi manager gửi request lấy OID ifNumber với community là "inf" thì sẽ được đáp ứng do ifNumber nằm trong interfaceView; nếu manager request OID hrStorageSize với community "inf" thì agent sẽ không trả lời do hrStorageSize không nằm trong interfaceView; nhưng nếu manager request hrStorageSize với community "sto" thì sẽ được trả lời do hrStorageSize nằm trong storageView.

Việc định nghĩa các view như thế nào tùy thuộc vào từng SNMP agent khác nhau. Có nhiều hệ thống không hỗ trợ tính năng view.

SNMP access control list

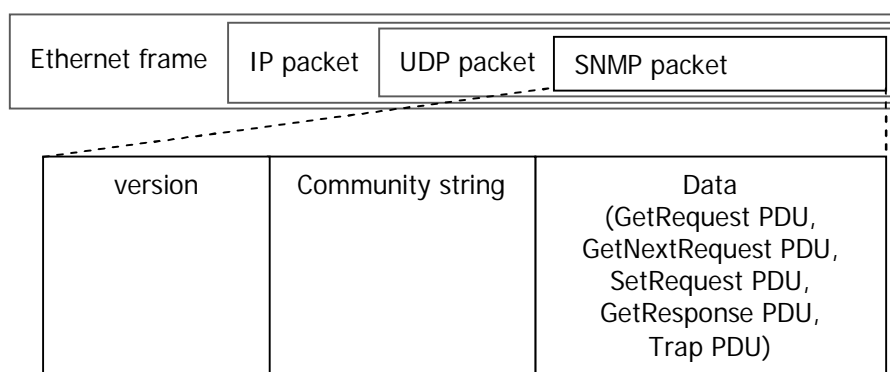
Khi manager gửi không đúng community hoặc khi OID cần lấy lại không nằm trong view cho phép thì agent sẽ không trả lời. Tuy nhiên khi community bị lộ thì một manager nào đó vẫn request được thông tin. Để ngăn chặn hoàn toàn các SNMP manager không được phép, người quản trị có thể dùng đến SNMP access control list (ACL).

SNMP ACL là một danh sách các địa chỉ IP được phép quản lý/giám sát agent, nó chỉ áp dụng riêng cho giao thức SNMP và được cài trên agent. Nếu một manager có IP không được phép trong ACL gửi request thì agent sẽ không xử lý, dù request có community string là đúng.

Đa số các thiết bị tương thích SNMP đều cho phép thiết lập SNMP ACL.

7. Cấu trúc bản tin SNMP

SNMP chạy trên nền UDP. Cấu trúc của một bản tin SNMP bao gồm : version, community và data.

+ Version : v1 = 0, v2c = 1, v2u = 2, v3 = 3.

+ Phần Data trong bản tin SNMP gọi là PDU (Protocol Data Unit). SNMPv1 có 5 phương thức hoạt động tương ứng 5 loại PDU. Tuy nhiên chỉ có 2 loại định dạng bản tin là PDU và Trap-PDU; trong đó các bản tin Get, GetNext, Set, GetResponse có cùng định dạng là PDU, còn bản tin Trap có định dạng là Trap-PDU.

Chương 4 sẽ trình bày cấu trúc của từng loại PDU.

Tóm tắt

+ Có 2 phương pháp giám sát là Hỏi/Trả lời (Poll) và tự động thông báo khi xảy ra sự kiện (Alert). Để giám sát tốt ta cần kết hợp cả 2 kỹ thuật này.

+ SNMP là giao thức quản lý mạng TCP/IP, được thiết kế để có thể mở rộng thêm các chức năng và độc lập kiến trúc của các thiết bị.

+ 2 thành phần trong SNMP gọi là Network Management Station và Network Element, còn có thể được gọi là SNMP manager và SNMP agent.

+ ObjectID là định danh của một đối tượng có thể giám sát được, các thao tác get/set thông tin của đối tượng đều thông qua định danh của nó.

+ MIB là một cấu trúc dữ liệu mô tả tập hợp các đối tượng có liên quan nhau. Để SNMP manager có thể giám sát được SNMP agent thì cả hai phải hỗ trợ cùng một MIB.

+ SNMPv1 có 5 phương thức : GetRequest, GetNextRequest, SetRequest, GetResponse và Trap.

+ SNMP có một số cơ chế bảo mật đơn giản như : community string, view và SNMP Access Control List.